

2 Utvalda av Gud

Två personer, Abraham och Sara, blev utvalda av Gud för att bära hans löfte om frälsning till alla folk. Att följa Bibelns röda tråd innebär därför att följa Abraham och Sara och deras avkomlingar genom Första Mosebok. Det är vad vi ska göra i det här kapitlet.

En markerad vandringsled

En markerad vandringsled i fjällen (CC)

I fjällen finns det vandringsleder som är markerade med röda kryss på stolpar. De ska leda vandraren rätt på sommaren och likaså skidåkaren på vintern. Det är särskilt viktigt de dagar då vädret är dåligt och sikten begränsad. Då kan de röda kryssen på stolparna vara skillnaden mellan liv och död.

På bilden ser du också en väl upptrampad stig som följer den markerade leden. Det visar att många människor har valt att följa leden. Men eftersom människor är fria att gå som de vill väljer de inte alltid att följa den rödmarkerade leden, utan går i stället sina egna vägar – på egen risk.

2. Utvalda av Gud

På samma sätt kan man säga att det finns en markerad led genom Bibeln. Vissa bibeltexter är som stolparna med de röda kryssen. Många gånger kan vi läsa om människor som befinner sig mitt på vandringsleden. Men det är också vanligt att Bibeln berättar om människor som går sina egna vägar, ibland långt bort från den markerade leden.

En del människor tänker att man ska göra som det står i Bibeln. Det låter bra och är också ofta bra. Men berättelserna i Bibeln handlar inte bara om fromma människor som hela tiden levde enligt Guds vilja. Bibeln berättar sanningen, oavsett om det som hände var bra eller dåligt. Man kan därför inte säga att man ska göra allt som står i Bibeln – då kan det faktiskt bli väldigt fel. Vi ska inte göra allt som står i Bibeln, men vi kan lära oss av allt som står i Bibeln.

Ett av de första bibelorden som likt en stolpe med ett rött kryss markerar leden i Bibeln är det så kallade protoevangeliet, 1 Mos 3:15, och som vi studerade i det förra kapitlet. Där börjar den röda tråden om Jesus Kristus, frälsaren. Men redan i nästa kapitel möter läsaren två personer som gick rejält fel: Kain som mördade sin bror Abel och den onde Lemek som skröt om sin hämndlystnad.

Hur kan man veta vilka bibeltexter som hör till den röda tråden och vilka texter som handlar om människor som gått vilse? För det mesta är det ganska enkelt. De som är vilsna är många gånger lika vilsna som Kain och Lemek. De är därför lätta att känna igen. Andra personer är mera sammansatta och har både goda och onda sidor. Då får man läsa mera noga och tänka efter ordentligt.

Ett bra sätt att undvika att gå vilse i själva bibelläsningen är att läsa bibeltexter i sitt sammanhang, till exempel att läsa hela kapitel. Om man enbart läser enstaka bibelversar är risken större att man hamnar snett.

När vi nu fortsätter att följa den röda tråden genom Bibeln kommer vi att stöta på bibeltexter av olika slag. Vi kommer möta bibeltexter som likt protoevangeliet markerar den röda tråden. Vi kommer också läsa texter som handlar om människor som följde den röda tråden. Slutligen kommer vi även att möta människor som misslyckades med att följa den röda tråden eller som medvetet vandrade bort från den.

Allt detta sker trots allt inom ramen för Guds frälsningsplan. Ingen människa kan störa Guds planer oavsett hur vilsen hon är (Rom 9:19).

Första Mosebok, kapitel 12-50

Urhistorien, kap 1-11

Patriarkhistorien, kap 12-50

Första Moseboks två huvuddelar (Tomas Widholm)

Patriarkhistorien utgör merparten av Första Mosebok. Från slutet av kapitel elva zoomar Första Mosebok in på en enda familj och till att börja med på två personer: Abraham och Sara. De kommer nu vara huvudpersoner fram till kapitel 25 i Första Mosebok.

Patriarkhistorien består av fem berättelser; tre långa och två korta. Den första berättelsen är *Teras fortsatta historia* (1 Mos 11:27-25:11). Den handlar inte så mycket om Tera, utan om Teras son Abraham och dennes hustru Sara. Vi får följa dem på deras vandringar från staden Ur i södra Mesopotamien till Harran i norr, och sedan vidare till landet Kanaan. Det mesta av berättelsen utspelar sig i Kanaan, som från och med nu kommer vara Bibelns land.

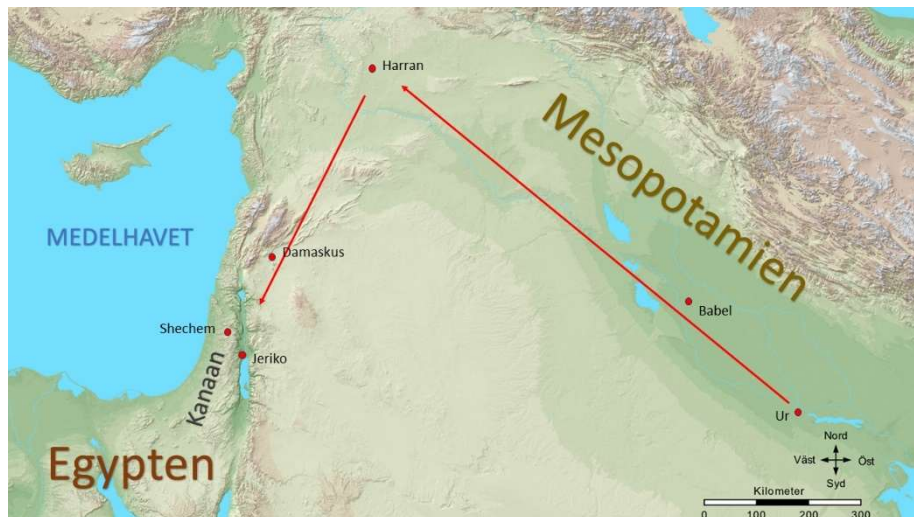
I 1 Mos 25 hittar vi nästa berättelse, *Ismaels fortsatta historia* (1 Mos 25:12-18). Den är endast sju versar lång och består av en uppräkningslista av Ismaels ättlingar. Ismael var Abrahams son och Isaks bror.

Den tredje berättelsen, *Isaks fortsatta historia* (1 Mos 25:19-35:29), är en lång berättelse. Den handlar framför allt om Isaks son Jakob. Vi får följa Jakob på en resa bort från Kanaan tillbaka till släktens boplatser i Mesopotamien, som farfar Abraham och farmor Sara lämnade ungefär hundra år tidigare. Efter en tid fick Jakob återvända till Kanaan, nu med en egen familj. Jakobs resa var inte bara en resa i det fysiska rummet utan också en andlig resa som förde honom närmare Gud.

Kapitel 36 i Första Mosebok utgörs av den fjärde berättelsen, den korta *Esaus fortsatta historia* (1 Mos 36:1-37:1). Precis som Ismaels fortsatta historia är det här en kort beskrivning av ättlingarna till Esau. Esau var son till Isak och bror till Jakob.

Den femte och sista berättelsen, *Jakobs fortsatta historia* (1 Mos 37:2-50:26), är en lång berättelse. Den handlar om Jakob och hans familj, men huvudperson är sonen Josef. Josef såldes som slav till Egypten av sina avundsjuka bröder. Efter många år i Egypten nådde Josef posten som kungens närmaste man och kunde då rädda sin familj undan en hungersnöd.

Mellanöstern

Abraham och Sara vandrade till Kanaans land (Tomas Widholm/Map Creator)

Berättelserna om Abraham, Sara och de andra patriarkerna utspelar sig i Mellanöstern, framför allt i landet Kanaan. Trots att det var så länge sedan, upp mot 4000 år sedan, är det ändå ganska enkelt att följa deras vandringar på en modern karta. Många platser har kvar samma namn.

När levde patriarkerna? Dateringar av bibliska personer och händelser är inte alltid enkla att göra, särskilt inte så långt tillbaka i tiden som när det gäller Första Mosebok. Även bibeltrogna forskare kan komma fram till ganska olika resultat. Jag har valt att följa de dateringar som anges i Svenska folkbibeln's fotnoter. I dessa dateras Abraham och Sara till ca 2000 f Kr. Patriarkhistorien kommer då att motsvara den arkeologiska period som kallas mellersta bronsåldern, vilken börjar omkring 2000 f Kr och sträcker sig fram till 1550 f Kr.

Under den här tiden var landet Kanaan ett geografiskt område, men inte en politisk enhet. Varje stad var en självständig stadsstat, var och en med sina egna härskare. Under början av den mellersta bronsåldern verkar städerna i Kanaan ha varit relativt svaga, för att senare bli mera betydelsefulla.

Kanaan ligger mellan två högkulturer. Den ena är Egypten i sydväst vid floden Nilen. Egypten var en stormakt under en stor del av Gamla

2. Utvalda av Gud

testamentets tid och hade under vissa perioder inflytande i Kanaan. Nordost om Kanaan ligger Mesopotamien vid floderna Eufrat och Tigris. I Mesopotamien kom flera olika stormakter att avlösa varandra, exempelvis Assyrien och Babylonien. Stormakterna försökte ofta ta kontroll över Kanaan, som därför många gånger drabbades av krig.

Trots de fylliga berättelserna i Första Mosebok om Abraham, Sara och de andra patriarkerna har än så länge inga säkra arkeologiska spår hittats som kan knytas till dem. Det är i och för sig inte så konstigt. Det finns få personuppgifter bevarade från den här avlägsna tiden, och då nästan bara om kungar, drottningar och deras närmaste. Abraham och Sara verkar ha levt som nomader. Ett sådant liv avsätter inte många spår som kan bevaras under tusentals år, för att långt senare hittas och undersökas av arkeologer.

Det som ändå finns kvar från den mellersta bronsåldern i form av arkeologiska lämningar och skriftliga källor tillåter en rekonstruktion av det samhälle som fanns vid den här tiden. Den bild man får av Kanaan genom att läsa Första Mosebok går bra att passa ihop med det vi i övrigt tror oss veta om perioden. Det gäller exempelvis namn på platser och på personer. Sedan finns det även frågor som inte är lösta.

En sådan olöst fråga gäller städerna Sodom och Gomorra som enligt Första Mosebok förstördes under Abrahams tid. Städerna har dragit till sig intresse från olika typer av forskare. Även svenska arkeologer har grävt i området. Någon enighet har dock ännu inte nåtts om exakt vilka ruiner som är rester av de här kända bibliska städerna.

Gud kallar Abram

I Harran, vid den nuvarande gränsen mellan Syrien och Turkiet, befann sig Abram, som Abraham hette från början, tillsammans med sin hustru och övriga familjen när Gud en dag talade till honom:

Herren sade till Abram: ”Gå ut från ditt land och din släkt och din fars hus och bege dig till det land som jag ska visa dig. Där ska jag göra dig till ett stort folk. Jag ska välsigna dig och göra ditt namn stort, och du ska bli en välsignelse. Jag ska välsigna dem som välsignar dig och förbanna den som förbannar dig. I dig ska jordens alla släkter bli välsignade.” (1 Mos 12:1-3)

2. Utvalda av Gud

Dessa tre bibelversar i början av 1 Mos 12 är bland de absolut viktigaste i hela Bibeln. Direkt efter syndafallet lovade Gud, lite kryptiskt, att en kvinnas avkomma en dag skulle komma och krossa ormens/djävulens huvud (1 Mos 3:15). Men sedan hände inte så mycket gällande den saken. Det hann gå lång tid utan att Gud verkade göra något för att uppfylla sitt löfte.

Gud kallade Abram att gå till landet Kanaan (FreeBibleimages)

Men nu, när Abram och hans familj befann sig i Harran, var det dags. Nu började Gud aktivera sin frälsningsplan för mänskligheten och han började med att ge Abram ett uppdrag: *Gå ut från ditt land och din släkt och din fars hus och bege dig till det land som jag ska visa dig* (1 Mos 12:1). Abram och Saraj, som Sara hette från början, skulle fortsätta sin resa och inte stanna i Harran hos familjen. Gud uppmanade dem att gå till det land som han själv skulle visa dem. Det här var Guds initiativ helt och hållet. Det var Gud som uppmanade dem att gå och det var Gud som valde vilket land de skulle gå till.

Därefter gav Gud Abram fyra löften. Det första löftet var att Abram skulle bli *ett stort folk*. Abram och Saraj skulle bli stamfader och stammoder till ett stort folk. Det här är ett löfte som sträcker sig långt fram i tiden. Det är också det första tecknet på att det som står i de här versarna även gäller andra människor, inte bara Abram och Saraj själva.

2. Utvalda av Gud

Det andra löftet var att Gud lovade att *välsigna* Abram. Att få ta emot Guds välsignelse innebär att få ta emot Guds omsorg och kärlek. Vad som än händer i livet så finns Gud där, han är inte långt borta. Därför är Guds välsignelse mycket dyrbar och vi möter den genom hela Bibeln.

Det tredje löftet var att Gud skulle göra Abrams *namn stort*. Abram ska bli en person som man kommer höra talas om och minnas även efter hans död. Gud lovade kort och gott att Abram skulle bli en kändis.

Det fjärde löftet innebar att Abram skulle *bli en välsignelse*. Abram skulle inte bara få ta emot välsignelse för egen räkning. Han skulle själv bli till välsignelse för andra människor. Det här uttrycker en central tanke i Bibeln. När Gud ger en välsignelse av något slag, kanske en gåva, är det inte bara för att man ska få glädje av den själv. Snarare handlar det om att välsignelsen ska ges vidare till andra människor. Det är en första ledtråd till varför Gud kallade Abram.

Dessa fyra löften är i sig väldigt stora, men det kommer mera. Gud fortsatte med ett nytt löfte. Han lovade att *välsigna dem som välsignar* Abram och *förbanna den som förbannar* honom. Gud kommer behandla andra människor efter hur de behandlar Abram.

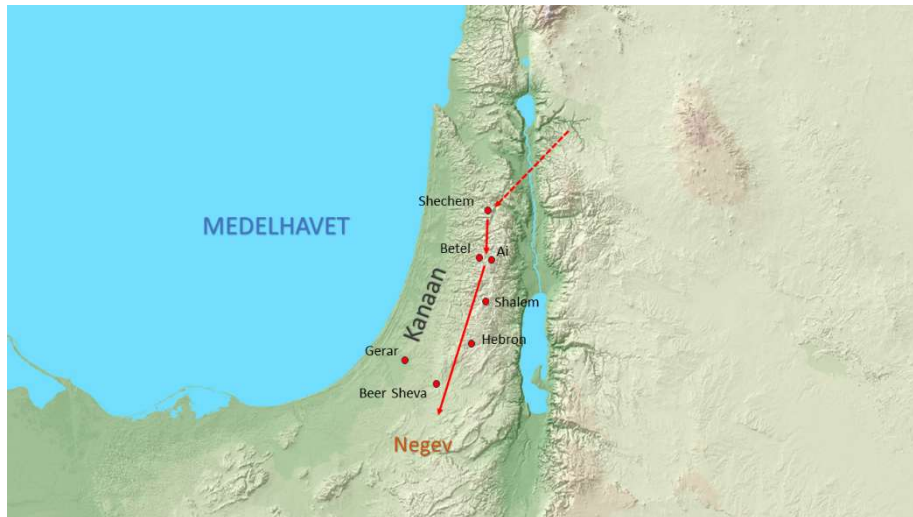
På sätt och vis liknar det ett slags beskydd, men Gud lovade egentligen inte att Abram skulle slippa förbannelser eller lidanden. Men det kommer att kosta för den som ger sig på Abram. På motsvarande sätt kommer den som välsignar Abram att själv bli välsignad. Det här löftet gällde inte enbart Abram och Saraj personligen, utan även deras avkomlingar. Det är ett motiv till varför kristna idag välsignar Israel.

Vi kommer nu fram till det sista och största löftet i de här tre versarna. Det gäller syftet för att Gud över huvud taget kallade Abram och Saraj. I Abram *ska jordens alla släkten bli välsignade*. Det är Gud som välsignar alla släkten på jorden, men det kommer att ske genom Abram. Gud har valt att ge sin välsignelse till alla människor genom Abram och hans avkomlingar, det folk som han kommer ge upphov till och i vilket Messias – kvinnans avkomma – senare kommer födas.

Vad skulle då Abram och Saraj göra för att allt det här skulle hända? Svar: ingenting. Det enda som Gud sa till Abram att göra var att gå till det land som han skulle visa honom. Det fanns inga villkor som Abram och Saraj först måste uppfylla. Gud talade bara om vad som skulle hända, nu när hans frälsningsplan aktiverades. När det står i 1 Mos 12:4 att *Abram gav sig i väg som Herren hade sagt till honom*, kan det liknas

2. Utvalda av Gud

vid att Gud lät Abram trycka på startknappen till frälsningsplanen. Abram och Saraj var lydiga och gick, därmed var den i gång.

Abrams och Sarajs vandring enligt 1 Mos 12 (Tomas Widholm/Map Creator)

Abrams kallelse är alltså en av de viktigaste händelserna i hela Bibeln och i Guds frälsningsplan. Det är därför ingen tillfällighet att vi finner hänvisningar till de här verserna i 1 Mos 12 på flera platser i Nya testamentet. Ett tidigt exempel är Petrus tal i Jerusalem i Apostlagärningarnas kapitel tre, där han försökte övertyga åhörarna att Jesus är Messias:

Ni är barn till profeterna och arvtagare till förbundet som Gud slöt med era fäder, när han sade till Abraham: "I din avkomma ska alla folk på jorden bli välsignade." Det var först och främst för er som Gud lät sin tjänare uppstå, och han har sänd honom för att välsigna er genom att vända var och en bort från sina onda gärningar." (Apg 3:25-26)

Vi ser här hur Petrus kopplade ihop frälsningen från synden genom Jesus med Abram och löftet om att alla folk skulle bli välsignade genom honom, eller avkomman som det står här. Jesus är uppfyllelsen av det löftet. Men så långt har vi inte hunnit än, vi har ju bara börjat följa den röda tråden. Vi återvänder därför till Abram och Saraj.

2. Utvalda av Gud

Abram och Saraj

Abram och Saraj skulle nu alltså bli stamfader och stammoder för ett nytt folk. Det är ju spännande, men jag tror att få som läser texten kan låta bli att fundera över varför Gud valde just dem? Abram var 75 år gammal och Saraj 65 år. Det står också att Saraj var barnlös (1 Mos 11:30). Saraj är faktiskt den första kvinnan i Bibeln som det står om att hon var "ofruktsam". Kontrasten är stor mot personerna i listan tidigare i kapitel elva i Första Mosebok, om vilka det står att de "fick söner och döttrar".

Utvalda av Gud: Saraj och Abram (CC)

Varför valde Gud ett barnlöst äldre par när han skulle genomföra sin frälsningsplan? Du och jag skulle antagligen valt ett ungt friskt par som skulle kunna få många barn. Det skulle bli en bra start på vägen mot ett nytt folk. Varför gjorde Gud tvärt om? Ett svar på den frågan kan vi få av Paulus när han skrev till församlingen i Korint:

2. Utvalda av Gud

Nej, det som för världen var dåraktigt utvalde Gud för att förödmjuka de visa, och det som för världen var svagt utvalde Gud för att förödmjuka det starka, och det som för världen var obetydligt och föraktat och inte fanns till, det utvalde Gud för att tillintetgöra det som fanns till, för att ingen människa ska berömma sig inför Gud. (1 Kor 1:27-29)

Paulus har strax innan skrivit om hur människor uppfattade evangeliet om Jesu död på korset som en dårskap. Att Jesus dog på ett kors ser ju ut att vara ett stort nederlag, inte en seger över ondska och synd. Paulus låter oss därför få se något av hur Gud tänker. Gud väljer avsiktligt ut sådana personer som människor i allmänhet inte räknar med, för att sätta vår arrogans och vårt högmod på plats.

Det handlar om, som han skriver, att ingen människa ska kunna ta åt sig äran. Genom att välja ut ”fel” personer blir det på en och samma gång både lättare och svårare att tro att det är Gud som ligger bakom. För den ödmjuke står det klart att det måste vara Gud som är verksam, medan den arrogante får ytterligare ett argument mot samma tro.

Valet av Abram och Saraj som stamfader och stammoder för det nya gudsfolket är alltså ingen olyckshändelse eller en nyck från en bibelförfattare med för mycket fantasi. Det är ett mycket medvetet val av Gud. När vi fortsätter läsa berättelsen om Abram och Saraj kommer de båda två, genom sina handlingar, visa att de förstod hur omöjliga Guds löften var. Ingen annan än Gud själv kunde uppfylla sådana löften.

Gud är suverän i sitt val. Han väljer vem han vill, till vilket uppdrag han vill. Gud frågade inte den tidens mäktiga kungar om tillåtelse innan han valde ut Abram och Saraj till sin frälsningsplan. Det är viktigt att vi tar till oss den sanningen. Människor har en tendens att kraftigt över-skatta betydelsen av sina egna åsikter och synpunkter, trots att de ofta är väldigt begränsade. Bibeln lär oss att lita på Guds omdöme, att han vet bäst och har bäst koll på situationen. Han vet också vad som kommer hända i framtiden. Det vet inte vi.

Frågan är i stället om du och jag är beredda att ödmjuka oss och acceptera att Gud valde att välsigna mänskligheten genom Abram och Saraj och deras ättlingar, det judiska folket, och inte genom något annat folk. Inte genom svenskarna eller finnarna, inte genom danskarna eller egyptierna. Inte ens genom amerikanerna.

Gud sluter förbund med Abram

Gud hade alltså lovat Abram och Saraj att de skulle få barn. Men tiden gick och Abram började undra hur det skulle gå med det löftet. När Gud mötte honom på nytt sa Abram, kanske lite besviket: *Se, mig har du inte gett någon avkomling* (1 Mos 15:3). Gud svarade då med att förnya löftet och bad Abram att se upp mot stjärnhimlen och räkna stjärnorna. Så skulle det bli med Abrams avkomlingar, lovade Gud. *Och Abram trodde på Herren, och han räknade honom det till rättfärdighet* (1 Mos 15:6).

Abram såg upp mot stjärnorna (FreeBibleimages)

Det som nu följer i kapitel 15 i Första Mosebok är att Gud placerade sina löften till Abram och Saraj i ett förbund. Gud sa åt Abram att förbereda en ceremoni där förbundet skulle upprättas. Abram slaktade djur och lade upp dem på korrekt sätt och väntade sedan på vad Gud skulle göra.

Vid solnedgången kom Gud till Abram och började att tala med honom om vad som kommer hända hans efterkommande i framtiden, de efterkommande som han alltså ännu inte hade fått!

Och Herren sade till Abram: "Du ska veta att dina efterkommande ska bo som främlingar i ett land som inte är deras där man ska göra dem till slavar och förtrycka dem i fyrahundra år. Men det folk som gör dem till slavar

2. Utvalda av Gud

ska jag döma. Sedan ska de dra ut med stora äodelar. Men du själv ska gå till dina fäder i frid och bli begravd vid hög ålder. I fjärde släktledet ska de återvända hit, för amoreerna har ännu inte fyllt sina synders mått.” (1 Mos 15:13-16)

De här fyra versarna är kolossalt innehållsrika! Först berättade Gud att Abrams efterkommande kommer *bo som främlingar i ett land som inte är deras*. Om vi läser Första Mosebok till slutet får vi veta att det är i Egypten de kom att bo som främlingar. Gud berättade sedan att de också skulle bli förtryckta i det landet. Totalt handlar det om en tidsperiod på 400 år. Därefter ska Gud själv rädda folket och föra dem tillbaka till Kanaan. Här är det uttåget ur Egypten som förutsägs i form av en profetia och vars uppfyllelse vi kan läsa om i Andra Mosebok. Det ska vi ägna oss åt i nästa kapitel.

Allra sist kommer några korta ord av stor betydelse för att förstå hur Gud verkar genom historien: *för amoreerna har ännu inte fyllt sina synders mått*. När Abrams efterkommande återvänder till landet kommer det bli en konfrontation med landets invånare, amoreerna som de kallas här. Gud kommer döma det folket och han kommer använda Abrams efterkommande som redskap för att verkställa domen. Det ligger dock i framtiden eftersom amoreerna ännu inte hade gått så långt i synd och uppror mot Gud att domen kunde verkställas i Abrams egen tid.

En del människor har svårt för den här typen av bibeltexter. De kan inte förstå att Gud kan fälla domar av det här slaget och till och med vara inblandad i krig. Nu är det en stor fråga som inte kan behandlas i det här sammanhanget. Det som ändå kan sägas är att dessa versar visar att Gud bryr sig om hur vi människor lever och vad vi gör. Ofta klagar människor på att Gud inte ingriper mot ondska och lidande. Då kan man inte gärna klaga när han faktiskt ingriper, som i det här fallet.

Så blev det dags för Gud att sluta förbundet med Abram:

När solen hade gått ner och det blivit alldeles mörkt, syntes en rykande ugn med en brinnande fackla som gick fram mellan köttstyckena. På den dagen slöt Herren ett förbund med Abram och sade: ”Åt dina efterkommande ska jag ge detta land, från Egyptens flod ända till den stora floden, floden Eufrat: keniternas, kenisiternas, kadmoneernas, hetiternas, perisseernas, rafaernas, amoreernas, kananeernas, girgasheernas och jebusiternas land.” (1 Mos 15:17-21)

2. Utvalda av Gud

Det Abram fick se var något fullständigt enastående, men som för oss som läser texten i nutid ofta framstår som både mystiskt och närmast obegripligt. Något som rök och brann gick fram mellan de djur som Abram styckat tidigare på dagen och på det sättet slöt Gud ett förbund med Abram!

Så här gick det faktiskt till att sluta förbund i Mellanöstern under Gamla testamentets tid. De två parterna gick mellan stycken av slaktade djur. Den part som vågade bryta förbundet skulle råka ut för samma öde som de slaktade djuren. Nu var det alltså Gud själv som gick mellan köttstyckena och på det sättet slöts förbundet med Abram. Mäktigt, eller hur?

Men vänta nu, det är något som inte stämmer! Båda parter skulle ju gå mellan köttstyckena, men här gick Gud ensam. Det finns ingen förklaring till det i texten, men det indikerar att förbundet helt och hållet är Guds initiativ och Guds verk. En möjlig tolkning är att Gud tog på sig hela ansvaret om förbundet skulle brytas. Även om Abram eller hans avkomlingar bryter förbundet, är det Gud som så att säga ”drabbas” av konsekvenserna. Man kan undra om det inte var det som hände när Jesus dog på korset? Han led för människornas synder, trots att han själv var oskyldig.

Men det kommer mera. Gud lovade att ge ”detta land” till Abrams efterkommande. Gud lovade att landet Kanaan ska tillhöra honom och hans ättlingar, det folk som han senare kommer ge upphov till. Landet är ett tecken på förbundet. Precis som den ring man bär på ringfingret är ett tecken på att man ingått äktenskapligt förbund med en annan människa, är landet ett tecken på att Gud gått i förbund med Abram och hans efterkommande.

I kapitel 17 i Första Mosebok gav Gud även ett annat tecken på förbundet. Alla pojkar som föds av Abram och hans efterkommande ska omskäras på åttonde dagen. Omskärelsen är ett tecken på förbundet som judiska män bär på sina kroppar, medan landet Israel är ett tecken som bärs av vår planet. I det här sammanhanget ändrade Gud också namnen på Abram och Saraj till Abraham och Sara, de namn som vi vanligtvis känner dem för.

Det här förbundet kallas Abrahamsförbundet och är ett förbund som sträcker sig genom hela Bibeln och bär frälsningen genom historien. Förbundet ingicks mellan Gud på ena sidan och Abraham och hans efterkommande, Israels folk, på andra sidan. Ytterst handlar det om

2. Utvalda av Gud

Guds frälsningsplan där Israels Messias kommer spela en central roll i framtiden, sett utifrån Abrahams och Saras perspektiv.

Det finns därför många texter i Bibeln som på olika sätt relaterar till Abrahamsförbundet. Ett exempel på en sådan text är ett tal av Sakarias, Johannes Döparens far. När Johannes var åtta dagar gammal skulle han omskäras och tas upp i Abrahamsförbundet. Då talade Sakarias:

Hans far Sakarias blev uppfylld av den helige Ande och profeterade och sade: "Välsignad är Herren, Israels Gud, som har besökt och återlöst sitt folk! Han har rest för oss frälsningens horn i sin tjänare Davids hus, så som han för länge sedan lovat genom sina heliga profeters mun: frälsning från våra fiender och från alla som hatar oss. Han har visat barmhärtighet mot våra fäder och tänkt på sitt heliga förbund, den ed han gav vår fader Abraham: att vi, frälsta från våra fienders hand, skulle få tjäna honom utan fruktan, i helighet och rättfärdighet inför honom alla våra dagar. (Luk 1:67-75)

I det här talet knöt Sakarias först an till kung David. Messias kommer också vara en ättling till David, förutom en efterkommande till Abraham och Sara. Lite längre fram kommer han dock in på Abrahamsförbundet, sitt heliga förbund, som Sakarias uttrycker det. Här i Lukasevangeliets första kapitel står vi på tröskeln till Jesu födelse. Texten visar att Jesus i allra högsta grad hänger samman med det förbund som Gud en gång slöt med Abraham.

Isak – löftessonen

I kapitel 17 och 18 i Första Mosebok kan vi läsa om hur Gud besökte Abraham och Sara och då förnyade löftet om en son. Men nu hade det gått 25 år sedan Gud första gången lovade dem att få barn. Abraham hade hunnit bli 99 år gammal och Sara 89 år. Deras reaktion på Guds löfte var att de började skratta (1 Mos 17:17; 18:12). De visste båda två att det var fullständigt omöjligt för dem att få barn med varandra. Gud svarade genom att säga: *Skulle något vara omöjligt för Herren?* (1 Mos 18:14).

Nej, ingenting är omöjligt för Gud och det blev naturligtvis som han hade lovat. Sonen Isak föddes av Sara, och Abraham lät omskära honom

2. Utvalda av Gud

enligt Guds befallning när han var åtta dagar gammal. Äntligen hade löftessonen Isak blivit född. Det måste varit fullständigt häpnadsväckande för både Abraham och Sara. Tänk vilket mirakel de fick vara med om!

Nu skulle man kunna tänka sig att Guds frälsningsplan fick ordentlig fart, i och med Isaks födelse. Men vad hände då? Samme Gud som utfört miraklet med Isak kom efter några år med en befallning som verkade gå rakt emot alla löften som han tidigare gett till Abraham och Sara:

En tid därefter satte Gud Abraham på prov. Han sade till honom: "Abraham!" Han svarade: "Ja, här är jag." Då sade han: "Ta din son Isak, din ende son som du älskar, och gå till Moria land och offra honom där som brännoffer på ett berg som jag ska visa dig." Tidigt nästa morgon sadlade Abraham sin åsna och tog med två av sina tjänare och sin son Isak. Sedan han huggit ved till brännoffer, gav han sig i väg mot platsen dit Gud hade sagt åt honom att gå. (1 Mos 22:1-3)

Abraham på väg till Moria land för att offra Isak (FreeBibleimages)

Gud befallde Abraham att offra sin son som ett brännoffer. Det betyder kort och gott att Abraham skulle ge tillbaka Isak till Gud genom att döda honom och sedan bränna upp honom. Inte konstigt att den här texten har skakat om människor och gett både pastorer och teologer en hel del att fundera på. Vad håller Gud på med?

2. Utvalda av Gud

Det står visserligen att Gud satte Abraham på prov, men vilket förfärligt prov kan man tycka. Kanske är det lika uppseendeväckande att Abraham var lydig och genast gav sig iväg för att utföra vad Gud befallt honom? Man kan verkligen undra vilka tankar som gick genom huvudet på honom. Och vad tänkte Sara?

Abrahams lydnad är ändå ett starkt uttryck för hans tro, att han litade på Gud. Det var ju faktiskt inte bara Isaks liv som stod på spel. Även allt annat som Gud sagt och lovat till Abraham och Sara stod på spel. Hela förbundet hängde på sätt och vis på löftet om Isak. Abraham verkade vara beredd att offra Isak, men var Gud beredd att offra sina löften och sin frälsningsplan?

Därför kan man undra vem det egentligen var som prövade vem? När Abraham var lydig så visade han sin tro och förtröstan på Gud, att Gud inte skulle bryta sina löften. Nu blev det upp till Gud att visa att Abrahams tro inte var bortkastad.

Det var den inte heller. I sista stund grep Gud in genom en ängel och stoppade Abraham. Samtidigt visade han Abraham en bagge som kunde offras i stället för Isak. Abraham hade klarat provet. Det var vid det här tillfället som Abraham visade att han blivit ”trons fader”. I Heb 11:8-19 lyfts Abraham som ett exempel bland de människor som kallas trons hjältar.

Samtidigt, om vi läser om Abraham och Sara i Första Mosebok, ser vi att de flera gånger tvivlade på Guds löften. Deras tro var aldrig en tro utan tvivel, utan en tro genom tvivel. Nu, efter 25 års vandring med Gud, hade Abraham nått fram till ett stadium där han litade på Gud till 100 procent.

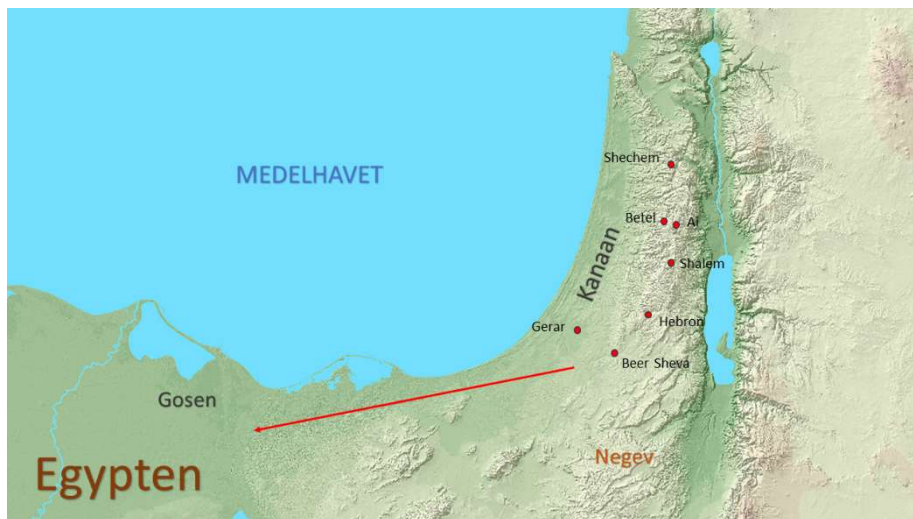
Platsen där Abraham nästan offrade Isak kallas i texten Moria land. Det landet identifieras med Jerusalem. I Andra Krönikeboken talas det om Moria berg, där Salomo 1000 år senare skulle bygga templet i Jerusalem (2 Krön 3:1). Det är den bibliska grunden till att tempelplatsen i Jerusalem pekas ut som platsen där Abraham nästan offrade Isak.

Vi har här alltså en berättelse om en far som är på väg till Jerusalem för att offra sin son. För en kristen är det tjänstefel att inte tänka på Jesus när man läser den här berättelsen. Isak är en förebild på Jesus. Isak gjorde inte något motstånd när Abraham gjorde sig beredd att offra honom. Jesus gjorde inte heller något motstånd när han tillfångatogs och skulle dödas, trots att han vändades och var bedrövad ”ända till döds” (Mark 14:34).

2. Utvalda av Gud

Enligt en tradition skulle Isak varit 37 år gammal när det här hände och därmed fullt kapabel att göra motstånd. Det bygger på bibelversen 1 Mos 23:1, men där står bara att Isak var 37 år gammal när mamma Sara dog. Han kan ha varit avsevärt yngre när han höll på att bli offrad. Det som ändå gör traditionen om Isaks ålder intressant är att den kan sammanfalla med hur gammal Jesus var när han blev korsfäst. Jesus kan mycket väl ha fötts år 7 f Kr och blivit korsfäst år 30 e Kr.

Två röda trådar – folket och landet

Abrahams efterkommande flyttar till Egypten (Tomas Widholm/Map Creator)

Vi kan nu se att den röda tråden genom Bibeln har två komponenter, folket och landet. De är som två röda trådar som löper parallellt med varandra och som börjar bli synliga i mitten av Första Mosebok.

Den första röda tråden är Israels folk, ättlingarna till Abraham och Sara, via deras son Isak och dennes son Jakob. I slutet av Första Mosebok har Abrahams och Saras efterkommande vuxit till en storfamilj på 70 personer och som flyttade från Kanaan till Egypten. De hade ännu inte blivit ett riktigt folk, men vi kan ändå se att de var på väg att bli det.

Genom Abrahamsförbundet, med alla löften och profetior som är knutna till det, har Gud bundit sig själv till folket. När vi förstår Abra-

2. Utvalda av Gud

hamsförbundets betydelse för den röda tråden genom Bibeln, har vi tagit ett stort steg mot att förstå Bibeln i sin helhet.

Omskärelse av pojkar på deras åttonde levnadsdag är ett tecken på förbundet. Manliga ättlingar till Abraham bär ett förbundstecken på sina kroppar. Ett annat tecken på förbundet är landet Israel, som Gud lovade Abrahams efterkommande. Landet är en del av Abrahamsförbundet och centrum på jorden för Guds frälsningsplan.

Även om folket och landet hör ihop ser vi redan i Första Mosebok att de ändå inte följer varandra helt och hållet genom historien. Gud lovade landet till Abraham och hans efterkommande, men själva levde de som främlingar i landet. De flyttade runt som nomader och blev aldrig bofasta. I slutet av Första Mosebok lämnade de landet för att bosätta sig i Egypten. Vid den här tiden gick alltså de två röda trådarna isär och löpte vid sidan av varandra.

Abraham hade dock fått som löfte av Gud att hans efterkommande skulle återvända till landet efter 400 år. Då kommer de två trådarna, folket och landet, åter att förenas och tvinnas runt varandra till en gemensam röd tråd genom Bibeln.

Den tredje röda tråden – Messias

Den tredje röda tråden genom Bibeln är Messias, Jesus. Redan i 1 Mos 3:15 möter vi den första profetian om Messias; protoevangeliet. Den texten är mycket kortfattad utan utförliga beskrivningar, även om den är innehållsrik. Det gäller även en annan profetia som vi finner i slutet av Första Mosebok (1 Mos 49:10).

Det finns alltså inte några utförliga texter i Första Mosebok som specifikt talar om den tredje röda tråden, Messias – Jesus. Däremot finns det något annat: texter vars innehåll är förebilder på den kommande Messias. Vi ska titta på tre sådana förebilder.

Den första förebilden på Messias finner vi i 1 Mos 14:18-20. Texten handlar om en viss Melkisedek som var kung i Salem. Han kom ut och mötte Abram med bröd och vin efter att Abram befriat Lot och andra fångar som blivit bortrövade. Salem är Jerusalem och Melkisedek var kung i staden och präst åt Gud den Högste. Han välsignade Abram och Abram gav honom tionde. Mycket mer än så står det inte om honom.

2. Utvalda av Gud

Gihonkällan i Jerusalem fanns redan på Melkisedeks tid (Tomas Widholm)

Det är något märkligt med Melkisedek. Han var visserligen präst men inte från Levi stam, Israels präststam som ännu inte existerade. Melkisedek var därför en annan slags präst.

Nästa gång vi stöter på Melkisedek i Bibeln är i den messianska psalmen 110. Där står det att Messias ska vara präst för evigt, som Melkisedek var (Ps 110:4). Här framträder en koppling mellan Melkisedek och Jesus.

Tredje och sista gången Melkisedek nämns i Bibeln är i Hebreerbrevets kapitel sju. Där förklaras uttryckligen att Melkisedek är en förebild på Jesus. Som förebild visar den korta berättelsen i 1 Mos 14 att Messias har två funktioner. Han är både präst och kung. Han har också en relation till staden Jerusalem. Det är sådant som vi känner igen hos Jesus.

Den andra förebilden är berättelsen om när Abraham nästan offrade Isak. Det skedde, som vi tidigare sett, i Moria land vilket motsvarar Jerusalem. Det är den tydligaste förebilden på Messias som finns i Första Mosebok. Jesus offrade ju sitt liv för mänskligheten i Jerusalem.

Det tredje förebilden finns i Första Moseboks sista berättelse. Huvudpersonen är Jakobs son Josef. Det är han som är en förebild på Messias. Vi fortsätter därför nu med den berättelsen.

Berättelsen om Josef

Berättelsen om Josef är den sista berättelsen i Första Mosebok. Det är en lång berättelse som sträcker sig från kapitel 37 till 50. Det är också en berättelse med ett rikt innehåll, även om vi nu ska lägga fokus på Josef som en förebild på Messias. Josef var Jakobs näst yngste son. Han hade elva bröder och ett okänt antal systrar.

Berättelsen börjar med att Josef hade drömmar där han såg sig själv som ledare för sina bröder och att de skulle ödmjuka sig för honom. När han berättade om drömmarna för sina bröder blev de inte direkt glada. Tvärtom växte avundsjuka och hat mot Josef tills de en dag beslutade att göra sig av med honom. Planen var från början att döda Josef, men det slutade med att de sålde honom som slav till några köpmän som var på väg till Egypten. Precis som Josef blev Jesus utlämnad av sitt eget folk till främlingar i form av romarna.

I Egypten började det ändå bra för Josef. Han blev en omtyckt och uppskattad slav/tjänare hos en hög egyptisk tjänsteman. Men efter falska anklagelser kastades han i fängelse. I fängelset var han mycket långt från de drömmar han hade som ung, att han skulle vara sina bröders ledare. Man kan därför säga att Josef ”dog” i fängelset. Också Jesus blev falskt anklagad och slutade sina dagar på ett kors, långt från de drömmar och föreställningar som i alla fall hans lärjungar hade om den kommande Messias.

Men där i fängelset vände det för Josef. Föreståndaren satte honom som en slags förman över de andra fångarna. När senare två prominenta personer från kungens hov fångslades, utsågs Josef till att bli deras tjänare. Gud använde då Josef för att tolka drömmar som de fångslade hovmännen hade; den ene drömde om sin befrielse och upprättelse, den andra om sin avrättning. Det blev precis så som Josef hade uttolkat drömmarna.

En tid senare hade kungen av Egypten drömmar av liknande slag. Den hovman som hade fått lämna fängelset och blivit upprättad, kom nu ihåg Josef och tipsade kungen om att han tidigare hade tolkat drömmar korrekt. Josef kallades till hovet och efter att ha snyggats till fick han träda fram inför kungen av Egypten.

Kungen blev så imponerad av Josefs uttolkning av hans drömmar och de råd han gav att han utsåg Josef till sin närmaste man. Josef gick

2. Utvalda av Gud

från att vara en fångslad slav till att bli den mäktigaste mannen i Egypten, näst kungen själv. Det är en förebild på Jesu uppståndelse och förhärligande, där han sitter på Gud Faders högra sida i himlen.

I den positionen var Josef när kungens drömmar slog in och landet drabbades av hungersnöd. Också Kanaan drabbades av hungersnöden och efter en tid sökte sig Josefs bröder till Egypten för att köpa livsmedel. Plötsligt stod de öga mot öga men den broder som de många år tidigare sålt som slav till Egypten. Nu fick de ödmjuka sig för honom, precis som Josef drömt som ung.

Josef möter sina bröder i Egypten (FreeBibleimages)

Josef hade nu chansen att hämnas på sina bröder. Istället valde han, efter att ha provat deras nuvarande inställning, att ge sig till känna för dem och berätta vem han var. Bröderna blev förskräckta när de insåg vem Josef var, men han lugnade dem:

Men var inte ledsna och sörj inte över att ni sålde mig hit. Det var för att rädda liv som Gud sände mig hit före er. (1 Mos 45:5)

Även här ser vi att Josef är en förebild på Jesus Kristus. Josefs förnedring och lidande ledde till att människor räddades. På samma sätt är Jesu lidande och förnedring grunden för vår frälsning.

2. Utvalda av Gud

Det finns ytterligare en parallell mellan Josef och Jesus. Hans bröder kände inte igen honom när de kom till Egypten. På ett liknande sätt känner inte majoriteten av världens judar igen Jesus som sin Messias. Josef var klädd som en hög egyptisk ämbetsman, inte som en av bröderna. Även Jesus har blivit ”uppklädd” av kristna på ett sätt som kanske bidrar till att det är svårt för judar att se honom som sin Messias.

Utvalda av Gud idag

Även idag väljer Gud ut människor för olika uppdrag (CC)

Abraham och Sara var inte de första människorna som blev utvalda av Gud och de blev sannerligen inte de sista. Bibeln är full av människor som på olika sätt kan kallas för Guds utvalda. Även idag väljer Gud ut människor för olika uppdrag. Det gäller både dig och mig.

Vi har alla fått en kallelse av Gud, något som Gud valt ut oss till att göra eller leva i. Kallelsen är en gåva och har inte med våra förtjänster att göra. Visserligen hänger kallelsen ofta samman med våra personliga drag och talanger, men först och främst med de behov som finns i Guds

2. Utvalda av Gud

rike. Därför har Gud valt ut oss till olika kallelser, eftersom det finns så många olika behov. Vi ska inte jämföra eller värdera kallelser i bättre eller sämre.

Gud ger vilken kallelse han vill till vilken person han vill. Det är enbart av nåd. Den kallelse du fått är tänkt att fungera i Guds rike, till välsignelse för andra, inte för att du ska ha något att vara stolta över. Det finns därför ingen plats för avundsjuka här.

Gud har också lovat att ge andliga gåvor (1 Kor 12:4-7). Det finns olika andliga gåvor som vi kan få del av. Gud ger andliga gåvor av nåd till tjänst för andra människor. Han väljer vilka gåvor du och jag ska få ta del av, inte vi själva. Man ska därför inte jämföra olika personers gåvor med varandra. Det gäller att komma ihåg att gåvor är gåvor, inte belöningar för gott uppförande och inte heller för lång och trogen tjänst.

En person som Gud utvalt för en viss kallelse eller som fått specifika gåvor, kan därför samtidigt ha brister på andra områden. Att en person fått en särskild gåva, exempelvis att be för sjuka så att de blir friska, betyder inte automatiskt att han eller hon också är en bra ledare eller förkunnare. Det handlar om olika gåvor.

Gud är trofast. Paulus skriver i Rom 11:29 att Gud inte tar tillbaka sina gåvor och sin kallelse. När Paulus skriver syftar han på Israels folk. Den roll som Israel har i Guds frälsningsplan, genom att vara Abrahams efterkommande, ligger fast. Gud har inte tagit tillbaka den, oavsett de fel och brister som man kan finna hos Israels folk och oavsett vad människor ibland påstår om dem. Därför kan vi förlita oss på att Gud inte heller tar tillbaka de gåvor och den kallelse han gett till dig och mig.

Avslutning

När vi följer den röda tråden genom Bibeln möter vi både individer och grupper som är utvalda av Gud. Det handlar om människor som Gud kallade och som sa sitt ja till honom. Abraham och Sara var bland de första. När vi lämnar Första Mosebok befinner sig deras avkomlingar, Jakobs familj, i Egypten, en bra bit från det utlovade landet. Vi fortsätter därför i nästa kapitel att följa den röda tråden i Andra Mosebok. Där får vi se hur Gud räddade sitt utvalda folk ut ur Egypten och förde dem tillbaka till landet Kanaan.

2. Utvalda av Gud

Bibelläsning

Utvalda av Gud

1.	1 Mos 11:27-12:9	Abram och Saraj beger sig till landet Kanaan
2.	1 Mos 13:5-18	Abram och Lot går skilda vägar
3.	1 Mos 17:1-22	Löftet om Isak
4.	1 Mos 21:1-7	Isaks födelse
5.	1 Mos 22:1-19	Gud befäller Abraham att offra Isak
6.	1 Mos 27:1-40	Isak välsignar Jakob istället för Esau
7.	1 Mos 28:10-22	Gud möter Jakob i Betel
8.	1 Mos 32:22-32	Jakob blir Israel
9.	1 Mos 37:2-36	Josef säljs som slav av sina bröder
10.	1 Mos 41:1-57	Josef tolkar faraos drömmar
11.	1 Mos 45:1-15	Josef ger sig till känna för sina bröder
12.	1 Mos 45:25-46:7	Jakob flyttar till Egypten

Tema: Abrahamsförbundet

1.	1 Mos 12:1-3, 7	Gud kallar Abram
2.	1 Mos 13:15-18	Guds löfte om folket och landet
3.	1 Mos 14:17-20	Abram möter Melkisedek
4.	1 Mos 15:1-21	Abrahamsförbundet upprättas
5.	1 Mos 26:23-25	Abrahamsförbundet går vidare till Isak
6.	Apg 3:11-26	Petrus om Kristus och Abrahamsförbundet
7.	Rom 4:1-25	Paulus skriver om Abraham
8.	1 Kor 1:18-31	Hemligheten om hur Gud utväljer